

Sygn. akt II CSKP 318/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 maja 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kamil Zaradkiewicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Beata Janiszewska

SSN Mariusz Łodko

w sprawie z powództwa M. Spółki Akcyjnej z siedzibą w W.

przeciwko H. K. i B. K.

o zapłatę 762.976,87 zł,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 26 maja 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej strony powodowej

od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 13 września 2019 r., sygn. akt I ACa [...],

uchyla zaskarżony wyrok w części, tj. w pkt. I ppkt. 2 i w tym zakresie przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 13 września 2019 r. Sąd Apelacyjny w (...) po rozpoznaniu sprawy z powództwa M. spółki akcyjnej w W. przeciwko H. K. i B. K. o zapłatę, na skutek apelacji pozwanych od wyroku Sądu Okręgowego w Ł. z 13 grudnia 2018 r., zmienił zaskarżony wyrok i w pkt 1 zasądził od H. K. i B. K. solidarnie na rzecz Powódki kwotę 361.474,29 zł (trzysta sześćdziesiąt jeden tysięcy czterysta siedemdziesiąt cztery złote i dwadzieścia dziewięć groszy) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 15 marca 2016 r. do dnia zapłaty, w pkt 2) oddalił powództwo w pozostałej części, a także rozstrzygnął o kosztach procesu, ponadto oddalił apelację w pozostałym zakresie oraz zasądził od H. K. i B. K. solidarnie na rzecz Powódki kwotę 4.263,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Wyrokiem z 13 grudnia 2018 r. Sąd Okręgowy w Ł., w sprawie z powództwa M. spółki akcyjnej w W. przeciwko H. K. i B. K., o zapłatę 762.976,87 zł, zasądził od Pozwanych solidarnie na rzecz Powódki kwotę 762.976,87 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od tej kwoty od dnia 15 marca 2016 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 15.400 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Okręgowy wskazał, że oparł orzeczenie na następujących ustaleniach faktycznych: w pozwie z 15 marca 2016 r. M. spółka akcyjna w W. wniosła o orzeczenie nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym, iż Pozwani winni zapłacić solidarnie na rzecz Powódki kwotę 762.976,87 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie stosownie do art. 481 k.c. od wytoczenia powództwa do dnia zapłaty wraz z kosztami procesu.

W sprzecznie od nakazu zapłaty (nazwanym zarzutami) Pozwani wniesli o uchylenie nakazu zapłaty i oddalenie powództwa w całości oraz zwrot kosztów procesu.

Powód ustosunkowując się do zarzutów pozwanych od nakazu zapłaty w piśmie z 11 lipca 2016 r. wniósł o utrzymanie w mocy nakazu zapłaty i zwrot kosztów procesu.

Sąd I instancji uznał, że żaden z zarzutów Pozwanych nie był zasadny. Mając na uwadze powyższe zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powoda

kwotę 762.976,87 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od tej kwoty od dnia 15 marca 2016 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 15.400 zł.

Orzeczenie Sądu *a quo* w całości apelacją zaskarżyli Pozwani, którzy zarzucając rozstrzygnięciu 1) naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało wpływ na wynik sprawy, w szczególności: art. 233 § 1 k.p.c. przez zaniechanie wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego, jak również dokonanie sprzecznej z zasadami logiki i doświadczenia oceny dowodów, a także 2) naruszenie przepisów prawa materialnego tj.: a) art. 385¹ § 1, 2 i 3 k.c. przez jego błędną wykładni, b) art. 385² k.c. przez jego niezastosowanie, c) art. 358 § 2 k.c. poprzez jego błędną wykładnię, d) art. 479⁴³ k.p.c. z uwagi na jego niezastosowanie, a nadto wnieśli o zasądzenie od Powoda na rzecz Pozwanych kosztów zastępstwa adwokackiego przed Sądem I instancji według norm przepisanych w stawce podwójnej, w przypadku uwzględnienia niniejszej apelacji oraz o zasądzenie kosztów zastępstwa adwokackiego przed Sądem II instancji, według norm przepisanych w stawce podwójnej, a także o nieobciążanie pozwanych kosztami sądowymi i kosztami zastępstwa adwokackiego w postępowaniu przed Sądem I instancji i Sądem apelacyjnym w przypadku nieuwzględnienia apelacji Pozwanych, przyznanie kosztów pomocy prawnej udzielonej w postępowaniu apelacyjnym każdemu z Pozwanych z urzędu według norm przepisanych.

Strona powodowa w odpowiedzi na apelację wniosła o jej oddalenie w całości oraz o zasądzenie od pozwanych na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny uznał apelację za zasadną w części, co skutkowało koniecznością zmiany zaskarżonego wyroku oraz oddaleniem wywiedzionego środka odwoławczego w pozostałym zakresie jako bezzasadnego. Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz strony powodowej kwotę 361.474,29 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 15 marca 2016 roku do dnia zapłaty oddalając powództwo w pozostałym zakresie jako bezzasadne. Konsekwencją wydanego rozstrzygnięcia zmieniającego była konieczność zmiany

postanowienia o kosztach procesu zawartego w wyroku i ich stosunkowe rozliczenie proporcjonalnie do 48% stopnia uwzględnienia powództwa.

Skargę kasacyjną na powyższe orzeczenie wniosła Powódka, zaskarżając wyrok Sądu II instancji w części, tj. w zakresie pkt I ppkt 2, i wnosząc o uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu w (...) w tym zakresie do ponownego rozpoznania, z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach procesu.

Skarżąca zarzuciła wyrokowi Sądu Apelacyjnego w (...) naruszenie art. 382 k.p.c. oraz art. 328 § 2 k.p.c. w brzmieniu sprzed 7 listopada 2019 r. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 387 § 2¹ k.p.c. w brzmieniu sprzed 7 listopada 2019 r. poprzez sporządzenie uzasadnienia wyroku, którego treść jest nieweryfikowalna i dlatego niepoddająca się kontroli z uwagi na niewskazanie faktów, stanowiących podstawę rozstrzygnięcia przez Sąd II instancji, jak również na dokonanie wybiórczej analizy kwestionowanych postanowień umownych pod kątem przesłanek z art. 385¹ § 1 k.c., naruszenie art. 385¹ § 1 k.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, a także poprzez jego błędną wykładnię, naruszenie art. 385¹ § 1 k.c. oraz art. 385² k.c. w zw. z art. 3 ust. 1 dyrektywy 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. Urz. UE nr L z 1993 r., Nr 95, ze zm.), art. 479⁴³ k.p.c., art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 6 dyrektywy 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w zw. z art. 65 § 1 i 2 k.c. poprzez ich niewłaściwe niezastosowanie, art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 6 dyrektywy 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. oraz art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z (1) art. 358 § 2 k.c. w zw. z motywem 13 dyrektywy 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r., (2) w zw. z art. 4 ustawy antyspreadowej oraz w zw. z art. 69 ust. 2 pkt 4a oraz ust. 3 Prawa bankowego oraz w zw. z (3) art. 353¹ k.c. przez błędne zastosowanie tych przepisów, naruszenie art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 6 dyrektywy 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w zw. z art. 2 oraz art. 32 Konstytucji RP oraz art. 2 i 3 Traktatu o Unii Europejskiej, a także naruszenie art. 358 § 2 k.c. w zw. z motywem 13 dyrektywy 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jak stanowił art. 328 § 2 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym do 7 listopada 2020 r., uzasadnienie wyroku powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Ponadto, zgodnie z art. 391 § 1 k.p.c., jeżeli nie ma przepisów szczególnych o postępowaniu przed sądem drugiej instancji, do postępowania tego stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji. Po nowelizacji art. 387 § 2¹ pkt 1 k.p.c. stanowi, że w uzasadnieniu wyroku sądu II instancji: wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia może ograniczyć się do stwierdzenia, że sąd drugiej instancji przyjął za własne ustalenia sądu pierwszej instancji, chyba że sąd drugiej instancji zmienił lub uzupełnił te ustalenia; jeżeli sąd drugiej instancji przeprowadził postępowanie dowodowe lub odmiennie ocenił dowody przeprowadzone przed sądem pierwszej instancji, uzasadnienie powinno także zawierać ustalenie faktów, które sąd drugiej instancji uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej.

Art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 k.p.c. w stanie prawnym właściwym dla postępowania odwoławczego w niniejszej sprawie regulował zasady sporządzania uzasadnienia wyroku. Uzasadnienie wyroku sądu drugiej instancji, stosownie do odpowiednio zastosowanego art. 328 § 2 k.c., powinno zawierać relację z postępowania przed sądem pierwszej instancji i omówienie środka odwoławczego, a także część obejmującą ustalenia faktyczne sądu odwoławczego. W orzecznictwie przyjmuje się, że naruszenie przez sąd drugiej instancji takich zasad (aktualnie uregulowanych w art. 327¹ k.p.c. oraz art. 387 § 2¹ k.p.c.) jedynie wyjątkowo może stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacyjną, co ma miejsce, gdy wskutek uchybienia wymaganiom stawianym uzasadnieniu, zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli kasacyjnej (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 7 października 2005 r., sygn. akt IV CK 122/05; z 28 listopada 2007 r., V CSK 288/07; z 21 lutego 2008 r., sygn. akt III CSK 264/07, OSNC-ZD 2008, z. D, poz. 118; z 2 czerwca 2011 r., sygn. akt I CSK 581/10; z 11 marca 2020 r., sygn. akt I CSK 585/18; z 24 września 2020 r., sygn. akt IV CSK 32/19, niepublikowane).

Zgodnie z ustalonym orzecznictwem zarzut naruszenia przez sąd drugiej instancji art. 382 k.p.c. może stanowić uzasadnioną podstawę kasacyjną jedynie wtedy, gdy sąd pominię część zebranego w sprawie materiału dowodowego i wyda orzeczenie wyłącznie na podstawie materiału zebranego przed sądem pierwszej instancji lub wyłącznie na podstawie własnego materiału (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z 6 lipca 2000 r., sygn. akt V CKN 256/00; z 24 kwietnia 2008 r., sygn. akt IV CSK 39/08; z 1 kwietnia 2011 r., sygn. akt II PK 248/10; z 10 października 2012 r., sygn. akt II PK 65/12; z 13 czerwca 2012 r., sygn. akt II CSK 614/11, niepublikowane).

Z kolei art. 382 k.p.c. określa podstawę merytorycznego orzekania przez sąd drugiej instancji, która obejmuje materiał dowodowy zebrany przez sąd pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Uregulowanie to nakłada na sąd drugiej instancji obowiązek dokonania ponownie własnych ustaleń, które mogą obejmować ustalenia sądu pierwszej instancji przyjęte za własne albo różnić się od tych już poczynionych, a następnie poddania ich ocenie pod kątem prawa materialnego. Sąd drugiej instancji może zmienić ustalenia faktyczne stanowiące podstawę wydania orzeczenia co do istoty sprawy sądu pierwszej instancji bez przeprowadzenia postępowania dowodowego, uzasadniającego odmienne ustalenia, chyba że szczególne okoliczności wymagają ponowienia lub uzupełnienia tego postępowania (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 1999 r., sygn. akt III CZP 59/98, OSNC 1999, z. 7-8, poz. 124; wyrok Sądu Najwyższego z 27 lutego 2019 r., sygn. akt II CSK 29/18, niepublikowany).

W sytuacji, gdy Sąd drugiej instancji nie uzupełnia postępowania dowodowego ani, po rozważeniu zarzutów apelacyjnych, nie znajduje podstaw do zakwestionowania oceny dowodów i ustaleń faktycznych orzeczenia Sądu pierwszej instancji, może te ustalenia przyjąć za podstawę faktyczną swojego rozstrzygnięcia. Wystarczające jest wówczas, by stanowisko to znalazło odzwierciedlenie w uzasadnieniu orzeczenia drugoinstancyjnego (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 20 stycznia 2000 r., sygn. akt I CKN 356/98, niepublikowane i z 17 lipca 2009 r., sygn. akt IV CSK 110/09, niepublikowane). W braku wyrażenia takiego stanowiska wprost w uzasadnieniu wyroku Sądu drugiej instancji przyjmuje

się, że nie doszło do naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., gdy na podstawie treści uzasadnienia da się stwierdzić, że ustalenia te zostały zaakceptowane (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 15 stycznia 2010 r., sygn. akt I CSK 197/09, niepublikowane i z 29 kwietnia 2016 r., sygn. akt I CSK 306/15, niepublikowane, postanowienie z 14 stycznia 2014 r., sygn. akt III SK 27/13, niepublikowane).

Strona powodowa trafnie zarzuciła naruszenie powyższych przepisów prawa procesowego. Sąd *ad quem* w motywach rozstrzygnięcia ograniczył się w istocie do przystępnej i wieloaspektowej analizy problematyki oceny niedozwolonych postanowień umownych w umowach kredytów hipotecznych denominowanych oraz indeksowanych do walut obcych, z uwzględnieniem przepisów prawa polskiego i europejskiego oraz dorobku orzeczniczego Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej. Natomiast w odniesieniu do podstawy faktycznej rozstrzygnięcia uzasadnienie zaskarżonego wyroku w zasadzie nie zawiera jakichkolwiek elementów samodzielnej analizy. Wskutek niewskazania w uzasadnieniu wyroku Sądu II instancji podstawy faktycznej rozstrzygnięcia nie można w żadnej sposób zweryfikować jego treści. Jakkolwiek analiza uzasadnienia wyroku Sądu II instancji pozwala przyjąć, że Sąd ten podzielił ustalenia faktyczne Sądu I instancji, to jednak brak jest jednoznacznego stwierdzenia, że przyjmuje je jako własne, w wyniku czego stają się one także ustaleniami Sądu odwoławczego, a ponadto z konstrukcji i treści uzasadnienia nie wynika jednoznacznie, jaka część stanowi wyłącznie zreferowanie stanowisk stron postępowania, a jaka ustalenia Sądu *a quo* w sprawie. Nawet część pierwsza wyroku obejmująca ustalenia Sądu nie odpowiada wymaganiom konstrukcyjnym uzasadnienia orzeczenia.

Sąd Apelacyjny dostrzegł i zreferował zawarte w apelacji zarzuty, jednak w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku w istocie do nich się nie odniósł. W konsekwencji nie jest możliwe odtworzenie toku rozumowania Sądu II instancji, a wobec tego również kontrola prawidłowości stanowiska w kwestii zarzutów naruszenia przepisów prawa materialnego podnoszonych także w skardze kasacyjnej. Zaskarżony wyrok nie poddaje się więc kontroli kasacyjnej, co uzasadnia uchylenie tego wyroku z uwagi na naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym do 7 listopada 2020 r.

Z uwagi na treść art. 29 § 2 i 3 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2021 r., poz. 1904) Sąd Najwyższy, nie mając kompetencji do pominięcia stosowania przepisów ustawy, co wprost wynika z art. 179 ust. 1 Konstytucji RP, a także mając na względzie niepodważalność powołania sędziego na podstawie art. 179 Konstytucji RP, odstąpił od oceny prawidłowości powołania sędziów w składzie Sądu *ad quem* oraz w postępowaniu zainicjowanym skargą kasacyjną w niniejszej sprawie, a w konsekwencji ważności postępowania czy skuteczności orzeczenia z powyższych względów z uwagi na ich niedopuszczalność, co wynika z wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 7 października 2021 r., sygn. K 3/21, zaś w zakresie skuteczności wstrzymania („zawieszenia stosowania”) przepisów ustawy o Sądzie Najwyższym z wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 14 lipca 2021 r., sygn. P 7/20 (OTK ZU nr A/2021, poz. 49).

Tym samym Sąd Najwyższy nie znajduje podstaw do niestosowania w niniejszej sprawie zasady niedopuszczalności kwestionowania statusu sędziego (deklarowanej w art. 29 § 2 i 3 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym), co mogłoby sugerować wskazanie w pkt 1 lit. d postanowienia Wiceprezes Trybunału Sprawiedliwości w sprawie C-204/21 R Komisja Europejska przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej (ECLI:EU:C:2021:593). Powyższe rozstrzygnięcia, a przede wszystkim treść art. 179 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, nie pozwalają bowiem na ocenę kryteriów odnoszących się do okoliczności wyboru kandydatów na stanowisko sędziowskie przez Krajową Radę Sądownictwa, a w konsekwencji kwestionowanie skuteczności powołania do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego przez Prezydenta RP, a tym samym ubezskutecznienia inwestytury, czego nie mogą w szczególności uzasadniać kryteria wskazane w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z 19 listopada 2019 r. w sprawach połączonych C-585/18, C-624/18 i C-625/18, A.K. przeciwko Krajowej Radzie Sądownictwa oraz C.P., D.O. przeciwko Sądowi Najwyższemu, ECLI:EU:C:2019:982.

Niezależnie od powyższego jednak, również w świetle wyroków Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej ewentualne wady procedury wyboru kandydata

na urząd sędziego przed Krajową Radą Sądownictwa, nawet w razie uznania naruszenia Konstytucji RP w tym zakresie (poprzez stwierdzenie niezgodności z Konstytucją przepisów stanowiących podstawę procedury zakończonej powołaniem do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego), samodzielnie nie pozwalają na podważenie niezależności sądu rozpoznającego sprawę (wyrok TSUE z 29 marca 2022 r., C-132/20, w sprawie BN i in. przeciwko Getin Noble Bank S.A., ECLI:EU:C:2022:235), zaś samo powołanie przez Prezydenta RP na urząd sędziego jest niepodważalne (wyrok TSUE z 22 marca 2022 r., C-508/19, M.F. przeciwko J.M., ECLI:EU:C:2022:201). W niniejszej sprawie nie wskazano natomiast jakichkolwiek okoliczności, które wymagałyby weryfikacji niezależności Sądu *ad quem* ani Sądu Najwyższego na etapie rozpoznawania wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania.